

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ КАПІТАЛ В МІЖНАРОДНІЙ ЕКОНОМІЦІ

Бугас В. В., к.е.н., професор, професор кафедри
Верхушина О. С., студент
Київський національний університет технологій та дизайну

В сучасних умовах ефективність економіки, науково-технічний рівень виробництва, соціально-економічний прогрес залежать від обсягу накопичених суспільством знань та ефективності використання інтелектуальних ресурсів нації.

Підвищується значення освіти, науки, посилюється роль інтелектуальної діяльності в усіх сферах виробництва. У складі національного багатства домінування інтелектуального капіталу, а особливо людського капіталу стає очевидним. В нових умовах основними виробничими ресурсами стають інформація та знання.

Нині спостерігається перетворення інтелектуального капіталу на провідний чинник економічного зростання та міжнародного обміну, радикальних структурних зрушень, саме він стає головним у визначенні ринкової вартості високотехнологічних компаній та формуванні високого рівня конкурентоспроможності не тільки фірми, а й держави в цілому.

Інтелектуальний капітал є досить складною категорією. Не існує єдиної точки зору щодо трактування цієї категорії та виділення її складових елементів. Систематизувавши та узагальнивши існуючі підходи, доцільним є поділ інтелектуального капіталу на три основні складові: людський капітал, організаційний та клієнтський.

Людський капітал – це сформований або розвинений у результаті інвестицій і накопичений людьми певний потенціал фізичних і духовних здібностей індивіда та інших продуктивних якостей, які цілеспрямовано використовуються у відповідній сфері економічної діяльності, що сприяє підвищенню продуктивності праці й завдяки цьому впливає на зростання доходів його власника. Дане визначення акцентує увагу на декількох принципових моментах:

По–перше, людський капітал – це не просто сукупність зазначених характеристик, а саме сформований або розвинений в результаті інвестицій і нагромаджений певний запас здоров'я, знань, навичок, здібностей.

По–друге, це такий їх рівень, який доцільно використовується для одержання економічного ефекту і сприяє зростанню продуктивності праці.

По – третє, використання людського капіталу закономірно приводить до зростання доходів його власників.

По – четверте, таке зростання доходів стимулює перманентність інвестицій в людину, що призводить до подальшого зростання її заробітків.

В теоретичному аспекті слід розглядати категорію людський капітал за трьома рінями:

- на особистісному рівні людським капіталом являються знання та

навички, які людина здобула шляхом освіти, професійної підготовки, практичного досвіду і завдяки яким вона здатна надавати цінні виробничі послуги іншим;

- на мікроекономічному рівні людський капітал являє собою сукупну кваліфікацію та професійні здібності всіх працівників підприємства, а також здобутки підприємства щодо ефективної організації праці та розвитку персоналу;

- на макроекономічному рівні людський капітал включає в себе нагромадженні вкладення в такі галузі діяльності, як освіта, професійна підготовка і перепідготовка тощо, є суттєвою частиною національного багатства країни, і називається національним людським капіталом.

Людський капітал визначається такими головними аспектами, як освіта, вміння, кваліфікація, навички, здібності, набутий досвід, моральні цінності, культура праці тощо.

Організаційний капітал – це вид капіталу, який складається з елементів, які відповідають на питання: що та як мають робити працівники для підвищення прибутку організації. Організаційний капітал це здатність фірми керувати організаційною структурою, з метою адаптування до кон'юнктури ринку, що постійно змінюється. Організаційний капітал як складова частина інтелектуального капіталу, має відношення до організації в цілому. Даний вид капіталу відповідає за те, як людський капітал, перетворюючи інформацію, використовується в організаційних системах.

До організаційного капіталу можна віднести такі основні структурні елементи:

- 1) продукти творчої праці, тобто об'єкти інтелектуальної власності;
- 2) інформаційні технології та ресурси фірми;
- 3) електронні мережі;
- 4) організаційна структура та система управління бізнесом.

До складу об'єктів інтелектуальної власності входять: об'єкти промислової власності (патенти на винахідництво, промислові зразки, товарні знаки, корисні моделі), об'єкти авторського права (наукові та літературні твори, комп'ютерні програми та бази даних) та ноу-хау. До інформаційних ресурсів фірми відносяться документи та масиви документів в інформаційних системах.

Клієнтський капітал – це система довгострокових, надійних, взаємовигідних відносин фірми з клієнтами та контрагентами, які побудовані на довірі (довіра є ключовим фактором успішної угоди в економіці, оснований на знаннях). Клієнтський капітал збільшується за рахунок приросту кількості постійних клієнтів, зміцненню торгової марки, бренду організації. Цей вид капіталу включає такі складові елементи: комерційні ідеї та ділові зв'язки, комерційну мережу розповсюдження продукції, участь в комерційних партнерствах, засоби індивідуалізації організації (те, що виділяє її серед інших) та ділову репутацію.

Людський, організаційний та клієнтський капітал, знаходяться в тісному взаємозв'язку один з одним, тому недоцільним є інвестування тільки в одну

якусь складову частину інтелектуального капіталу, оскільки це системне, збірне поняття. Тільки цілеспрямований розвиток усіх складових елементів забезпечить примноження інтелектуального капіталу організації та країни в цілому.

Що стосується України, то не дивлячись на кризові процеси останніх 20 років, вона все ще має потужний інтелектуальний потенціал. Так, Україна належить до 3% найбільш освічених націй у світі серед 133 країн. Кількість вчених складає більше ніж 2 тис. на 1 млн. мешканців. Україна має 19-ту позицію серед 60 країн за рівнем математичної та наукової освіти. Крім того, вона належить до 30% країн із найбільш високими оцінками в середній школі.

Таким чином, за певних умов потужний інтелектуальний потенціал України може перетворитися на інтелектуальний капітал.

Список використаної літератури:

1. Брукинг Э. Интеллектуальный капитал: ключ к успеху в новом тысячелетии. - Питер, 2001, 288 с.
2. Булыга Р., Кохно П. Природа и экономическая сущность интеллектуального капитала// ИС. Промышленная собственность, – 2006. – №11.
3. Карась П. Интеллектуальный капитал: складові та аспекти комерціалізації в нових умовах господарювання// Економіст, – 2006. – №8.
4. Крутий И., Новикова Ю. Механизм приращения интеллектуального капитала личности и компании // Теории и практики управления, – 2006. – №9.
5. Леонтьев Б. Цена интеллекта. Интеллектуальный капитал в российском бизнесе. – М.:Издательский центр «Акционер», 2002.

СВІТОВІ ТЕНДЕНЦІЇ ІННОВАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Бугас В. В., к.е.н., професор, професор кафедри
Кисіль В. (немає по батькові), студент
Київський національний університет технологій та дизайну

У сучасному світі інноваційний розвиток є базисом конкурентоспроможності як на мікро- так і на макрорівні. У загальному розумінні, це сукупність безперервно здійснюваних у часі та просторі якісно нових, прогресивних змін. Вважається, що усім розвиненим країнам світу притаманний високий рівень інноваційного розвитку з такими характерними рисами:

- 1) найбільша частка в структурі інновацій належить проривним інноваціям;
- 2) частка наукомісткого сектору виробництва (в доданій вартості та зайнятості) постійно зростає;
- 3) завдяки впровадженню інновацій відбувається зниження матеріало-